

สถานการณ์ในยุค Next Normal

เศรษฐกิจและสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น จากหลายปัจจัยเสี่ยงรุนแรงทั้งโรคระบาด และสงครามรัสเซีย-ยูเครน จนเกิดวิกฤตซ้อนวิกฤต คือ วิกฤตเชื้อโรค วิกฤตพลังงาน และวิกฤตอาหาร อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายมิติ ที่สำคัญ ดังนี้

● ระเบียบโลกใหม่

- **คูลอำนาจโลกใหม่** กลุ่มอำนาจของโลก แบ่งออกเป็น 3 ขั้วอย่างชัดเจน นับแต่เหตุการณ์ 9/11 ดังนี้
  - (1) ขั้วเสรีนิยม มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ ประกอบด้วย ยุโรปเกือบทั้งหมด ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย
  - (2) ขั้วเผด็จการ มีจีนเป็นผู้นำ ประกอบด้วย รัสเซีย และยุโรปตะวันออก ทั้งนี้ จีนมีความเข้มแข็งและบทบาทความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกมากเป็นอันดับ 2 รองจากสหรัฐฯ โดยปี 64 GDP อยู่ที่ 16.9 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็น 17.9% ของ GDP โลก รองจาก สหรัฐฯ (24.4%) และเศรษฐกิจขยายตัว 8.7% YoY สูงกว่าสหรัฐฯ ที่ขยายตัว 5.7% YoY นอกจากนี้ จีนยังเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลก
  - (3) ขั้วเป็นกลาง (ขั้วใหม่) เช่น ฝรั่งเศส และอินเดีย เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีผลประโยชน์หลายทางกับทั้งสองขั้ว
- **การสะสมอำนาจทางอาวุธมากขึ้น** เพื่อรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ NATO ในสหภาพยุโรป ผนวกกับความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ขยายวงกว้าง และการช่วงชิงความเป็นมหาอำนาจระหว่างสหรัฐฯ กับจีนผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ

● เงินดอลลาร์สหรัฐฯ ถูกลดทอนบทบาทลง

- **การใช้สกุลเงินอื่นชำระค่าสินค้าในบางประเทศ** โดยมีการเจรจาใช้สกุลเงินหยวน (CNY) และรูปี (INR) ในการชำระสินค้าระหว่างประเทศ การใช้เงินดิจิทัลอย่างแพร่หลาย (อาทิ Cryptocurrency และ Stable Coin) และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (CDBC) เช่น ดิจิทัลหยวน (e-CNY) เป็นต้น
- ที่ผ่านมา USD เป็นสกุลเงินหลัก ที่ใช้เป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ คิดเป็น 60% ของเงินทุนสำรองของโลกในปี 64 และ 70% ในปี 63
- การใช้เงินสกุลอื่น ๆ ที่แพร่หลายมากขึ้นในตลาดโลก จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายของสินทรัพย์ที่จะเป็นทุนสำรองของธนาคารกลางต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการคว่ำบาตรทางการเงินที่รุนแรงต่อรัสเซีย เช่น ระงับการใช้เงินรูเบิล (RUB) และระบบโอนเงินระหว่างธนาคาร (SWIFT) ซึ่งสถาบันการเงินใช้กันทั่วโลก เป็นต้น และมีผลบังคับใช้ในทันที ทำให้หลายประเทศตระหนักถึงความไม่มั่นคงทางการเงิน หากมีความขัดแย้งกับสหรัฐฯ

● ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร

- โลกกำลังเผชิญกับการขาดแคลนอาหาร และรุนแรงมากในประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าอาหารเป็นหลัก เกิดจาก 3 สาเหตุหลัก คือ (1) สงครามรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิต และผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก (2) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Climate Change) จากคลื่นความร้อน และน้ำท่วม และ (3) การระงับการส่งออกสินค้าอาหาร ส่งผลให้ต้นทุนอาหาร ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และค่าขนส่ง เพิ่มขึ้นเป็น 3-4 เท่า
- การขาดแคลนอาหาร ได้ก่อความวุ่นวายภายในหลายประเทศ เช่น ศรีลังกา และอินโดนีเซีย เป็นต้น ทั้งนี้ ความตึงเครียดด้านอาหารจะไม่ดีขึ้น หากทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ยูเครน เบลารุส และรัสเซีย ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของโลก ไม่ส่งอาหารป้อนโลก
- World Bank คาดว่า ปี 65 ราคาอาหาร จะเพิ่มขึ้น 20-40% โดยราคาข้าวสาลี เพิ่มขึ้นกว่า 40% ขณะที่ สินค้าเกษตร และโลหะเพิ่มขึ้น 20%

- ประเทศที่ระงับการส่งออกสินค้าอาหาร เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านอาหารภายในประเทศ เช่น

	สินค้าอาหารที่ถูกระงับการส่งออก	สิ้นสุด
1. อาร์เจนตินา	น้ำมันถั่วเหลือง อาหารที่มีส่วนประกอบของถั่วเหลือง	31 ธ.ค. 66
2. แอลจีเรีย	พาสต้า ข้าวสาลี น้ำมันพืช และน้ำตาล	31 ธ.ค. 65
3. อียิปต์	น้ำมันพืช และข้าวโพด	12 มิ.ย. 65
4. อินเดีย	ข้าวสาลี	31 ธ.ค. 65
5. อินโดนีเซีย	น้ำมันปาล์ม และน้ำมันเมล็ดปาล์ม	31 ธ.ค. 65
6. อิหร่าน	มันฝรั่ง มะเขือม่วง มะเขือเทศ และหัวหอม	31 ธ.ค. 65
7. คาซัคสถาน	ข้าวสาลี และแป้งสาลี	15 มิ.ย. 65
8. คีร์กีซสถาน	เนื้อวัว ข้าวสาลี แป้ง เนยจากไขมันพืช ธัญพืช น้ำตาล เมล็ดทานตะวัน ไข่ไก่ ข้าวบาร์เลย์ และข้าวโอ๊ต	19 ก.ย. 65
9. แคนาดา	ซีเรียล และน้ำมันพืช	31 ธ.ค. 65
10. โคลอมเบีย	ข้าวสาลี ข้าวโพด แป้ง น้ำมันพืช เกลือ และน้ำตาล	31 ธ.ค. 65
11. ตุรกี	เนื้อวัว เนื้อแกะ เนื้อแพะ เนย และน้ำมันปรุงอาหาร	31 ธ.ค. 65
12. ยูเครน	ข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวฟ่าง และน้ำตาล	31 ธ.ค. 65
13. รัสเซีย	น้ำตาล เมล็ดทานตะวัน	31 ส.ค. 65
	ข้าวสาลี แป้งสาลี ข้าวไรย์ ข้าวบาร์เลย์ และข้าวโพด	30 มิ.ย. 65
14. เลบานอน	ผลไม้แปรรูป ผัก ธัญพืช น้ำตาล และขนมปัง	31 ธ.ค. 65
15. เซอร์เบีย	ข้าวสาลี ข้าวโพด แป้ง และน้ำมัน	31 ธ.ค. 65
16. ตุนิเซีย	ผลไม้ และผัก	31 ธ.ค. 65
17. คูเวต	ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ ธัญพืช และน้ำมัน	31 ธ.ค. 65
18. ปากีสถาน	น้ำตาล	31 ธ.ค. 65
19. มาเลเซีย	เนื้อไก่	ไม่กำหนดวันสิ้นสุด

ที่มา: International Food Policy Research Institute (18 พ.ค. 65) และ Daily News

- ประเทศที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหาร (เช่น ไทย) มีโอกาสในการขยายตลาดใหม่ส่งออกอาหารและผลิตภัณฑ์

● **ราคาพลังงานยังคงอยู่ในระดับสูง**

- การผลิตพลังงานจะเข้าสู่ภาวะปกติต้องใช้เวลา การฟื้นฟูความเสียหายของแหล่งและระบบขนส่งพลังงานจากผลของสงคราม โดยเฉพาะในยูเครน อาจใช้เวลาอย่างน้อย 2 ปี

● World Bank คาดการณ์ราคาพลังงาน ดังนี้

- ปี 65 ราคาน้ำมันจะเพิ่มขึ้นมากกว่า 50% โดยราคาน้ำมัน Brent เฉลี่ย 100 USD/Bbl เพิ่มขึ้น 40% YoY ซึ่งเป็นระดับราคาสูงสุดนับตั้งแต่ปี 56 แต่จะลดลงมา อยู่ที่ 92 USD/Bbl ในปี 66 ขณะที่ปี 65 ราคาก๊าซธรรมชาติ เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า และราคาถ่านหิน เพิ่มขึ้น 80%

- นอกจากประเทศแถบยุโรปที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการพึ่งพาน้ำมันและก๊าซจากรัสเซียเป็นหลัก ยังมีหลายประเทศที่กำลังเผชิญปัญหาการขาดแคลนพลังงานอย่างรุนแรง เช่น อินเดีย เลบานอน และบราซิล เป็นต้น
- ยุโรปเร่งหาพลังงานจากแหล่งอื่นทั่วโลก เพื่อไม่ให้เกิดการขาดแคลนพลังงานมากขึ้น ประกอบกับมีนโยบายชัดเจนที่จะลดการพึ่งพาพลังงานจากรัสเซียภายในปี 73 จึงจำเป็นต้องหาแหล่งพลังงานใหม่ รวมถึงการใช้พลังงานสะอาด แต่การปรับโครงสร้างและหาแหล่งพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการ อาจใช้เวลานาน 3-5 ปี
- **ยุคของแพง** จาก 2 แรกกดดันสำคัญ ได้แก่
  - **ราคาพลังงานสูงดันต้นทุนพุ่ง**
    - ภาคธุรกิจ ได้รับผลกระทบโดยตรงทั้ง 2 ด้าน คือ ต้นทุนที่สูงขึ้นจากราคาพลังงานและค่าขนส่ง และกำลังซื้อที่ลดลง
    - จากผลสำรวจของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พบว่า
      - ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตมากที่สุด คือ ราคาน้ำมันและพลังงาน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิต ปรับขึ้น 10-20%
      - ต้นทุนพลังงานของภาคการผลิตส่วนใหญ่ คิดเป็น 10-20% ของต้นทุนรวม และราคาพลังงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการสูงสุด รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ กำลังซื้อของภาคเอกชน และการขาดแคลนวัตถุดิบจากเงินจากการขาดแคลนพลังงาน ตามลำดับ
  - **ดอกเบี้ยมีแนวโน้มปรับขึ้นทั่วโลก**
    - การเร่งปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยของสหรัฐฯ เพื่อควบคุมเงินเฟ้อให้ปรับตัวเข้าสู่กรอบนโยบายที่ 2.0% (เดือน เม.ย. 65 อัตราเงินเฟ้อพุ่งสูงที่ 8.3% YoY สูงสุดนับตั้งแต่เดือน ธ.ค. 24) โดยไม่ทำให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ ถดถอย ทั้งนี้ ตลาดมีการคาดการณ์ว่า สหรัฐฯ อาจปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบายอีกประมาณ 2% ในปีนี้ ทั้งนี้ มีหลายประเทศที่ทยอยปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ย เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ เป็นต้น
    - ผลที่ตามมา คือ (1) หนี้ครัวเรือน จะเป็นปัญหาหนักมากขึ้น ในประเทศที่มีหนี้ครัวเรือนสูง (2) ประเทศที่มีหนี้ในระดับสูงและขาดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (หรือขาดดุลบัญชีเดินสะพัด) อาจต้องขยายเวลาการชำระหนี้ที่ครบกำหนด และใช้มาตรการการคลังเร็วขึ้น เพราะภาคครัวเรือน และภาคเอกชนอ่อนแอ และ (3) การปรับขึ้นค่าจ้าง จากตลาดแรงงานที่ตึงตัวและค่าครองชีพที่พุ่งสูง
    - กรณีของไทย สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ เงินเฟ้อของไทยเกิดจาก cost push หรือต้นทุนสูงจากน้ำมันแพงเป็นหลัก ขณะที่ demand-pull ต่ำ หรือ กำลังซื้อต่ำ หากส่วนต่างดอกเบี้ยระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีมาก จะส่งผลให้เงินจะไหลออกจำนวนมาก และทำให้เงินบาทอ่อนค่าลงมาก ดังนั้น หากสหรัฐฯ ขึ้นดอกเบี้ยมาก จะกดดันให้ไทยยากที่จะหลีกเลี่ยงการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้ หากไทยส่งออกสินค้าได้ดี จะส่งผลให้ราคาสินค้าในประเทศสูงขึ้นตามไปด้วย
- **ความเสี่ยงผิดนัดชำระหนี้ของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศรายได้น้อย**
  - ภาวะหนี้ท่วมโลก ส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาประสบปัญหาอย่างหนัก โดยกว่า 12 ประเทศ อาจไม่สามารถชำระหนี้ได้ (เช่น ศรีลังกา เป็นต้น) เนื่องจากรายได้เติบโตไม่พอที่จะชำระหนี้ สาเหตุหลักเกิดจาก อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นมา เงินเฟ้อพุ่ง และเศรษฐกิจโลกฟื้นตัวช้า โดยปี 65 ประเทศที่มีรายได้น้อย ต้องชำระหนี้ของภาครัฐ (กู้ตรง และค้ำประกัน) สูงถึง 53 Bn USD อย่างไรก็ตาม จะไม่ก่อเกิดวิกฤตหนี้โลก

- IMF ประเมินว่า
  - การก่อกองหนี้ทั่วโลกในปี 63 เพิ่มขึ้น 226 Tr USD คิดเป็น 256% ของ GDP โลก โดยกว่าครึ่งเป็นการก่อกองหนี้ของภาครัฐ หรือเพิ่มขึ้น 20% สูงสุดในรอบ 50 ปี ส่วนหนี้ภาคเอกชน เพิ่มขึ้น 10%
  - กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และประเทศเกิดใหม่ (Developing Economies and Emerging Markets) มีขนาดเศรษฐกิจ 40% ของ GDP โลก ผลกระทบของ COVID-19 ทำให้หนี้พุ่งสูงสุดในรอบ 50 ปี คิดเป็น 250% ของรายได้ภาครัฐ ส่วนกลุ่มประเทศรายได้ปานกลาง มีภาระหนี้สูงสุดในรอบ 30 ปี ทั้งนี้ 60% ของประเทศยากจน เผชิญกับแรงกดดันจากภาระหนี้ อย่างหนัก
- **ความเสี่ยงสูงที่จะเกิด Stagflation**
  - นักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลก มีความกังวลว่า โลกอาจเผชิญกับ Stagflation โดยเงินเฟ้อเป็นปัญหาหนัก ขณะที่เศรษฐกิจอ่อนแอ
  - IMF ระบุว่า เอเชีย มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิด Stagflation แม้จะได้รับผลกระทบจำกัดจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน แต่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และราคาปุ๋ย ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก และเศรษฐกิจโตต่ำของประเทศคู่ค้าสำคัญในยุโรปและจีน คาดว่า ปี 65 เศรษฐกิจเอเชีย จะขยายตัว 4.9% YoY และอัตราเงินเฟ้อ จะสูงถึง 3.4%
  - ยุโรปมีความเสี่ยงมากที่สุดที่จะเผชิญกับการชะลอตัวทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง หรืออาจเข้าสู่ภาวะถดถอย จากการที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักทั้งจากราคาพลังงานและอาหารขาดแคลน
  - นอกจากนี้ การเร่งปรับอัตราดอกเบี้ยของสหรัฐฯ เพื่อหยุดความร้อนแรงของเงินเฟ้อ ทำให้เกิดความผันผวนในตลาดทุน และมีความเสี่ยงที่เศรษฐกิจจะถดถอย

แหล่งอ้างอิง:

1. World Economic Forum, “As Economists Warn of a Recession, What Lies Ahead for the US Economy?”, 1 June 2022.
2. Business Today Desk, “Power Crisis in India: These States Facing Electricity Problems: Full List”, 2 May 2022.
3. CNBC, “Russia’s War is Threatening the Middle East’s Food Security – Sparking Warnings of Riots, Famine, and Mass Migration”, 28 April 2022.
4. World Bank, “Food and Energy Price Shocks from Ukraine War Could Last for Years”, 26 April 2022.
5. U.S. News, “IMD Warns of Stagflationary Risks in Asia, Cuts Growth Outlook”, 25 April 2022.
6. International Monetary Fund, “Facing Crisis Upon Crisis: How the World Can Respond”, Kristalina Georgieva, IMF Managing Director Washington, DC, 14 April 2022.
7. Daily Movement News and Resources, “IMF Admits US Dollar Hegemony Declining”, Ben Norton, Multioplarista, 3 April 2022.
8. World Government Summit 2022, 29 – 30 March 2022.
9. Financial Express, “Sanctions against Russia may hurt USD dominance, central banks may shift to other currencies: Barclays”, Aakriti Bhalla, 30 March 2022.
10. World Bank, “Are We Ready for the Coming Spate of Debt Crises?”, Marcello Estevao, 28 March 2022.
11. Bangkok Post, “How Russia’s War in Ukraine Rocked the Global Economy”, 23 March 2022.
12. Carbon Intelligence, “Energy Crisis 2022: Impact on Business and Practical Steps You Can Take”, 16 March 2022.
13. International Monetary Fund (IMF), “2021 Update of the IMF Global Debt Database”, 15 December 2021.
14. Statistics Times, “Projected GDP Ranking”, 26 October 2021.
15. The Standard, “WEF ถกปมวิกฤตขาดแคลนอาหาร ห่วงหลายประเทศระงับส่งออก จุดชนวนสงครามการค้าในวงกว้าง”, 25 พฤษภาคม 2565.
16. Daily News, “มาเลเซียเตรียมระงับส่งออกเนื้อไก่ เพื่อลดค่าครองชีพในประเทศ”, 24 พฤษภาคม 2565.
17. กรุงเทพธุรกิจ, “โลกและโมเดลเศรษฐกิจ หลัง รัสเซียบุกยูเครน”, ดร.บุญธรรม รจิตภิญโญเลิศ, 26 มีนาคม 2565.
18. Post Today, “เอกชนโอด ราคาพลังงานแพงกระทบต้นทุนผลิต หนุนลดภาษี-ตรึงราคา”, 28 ตุลาคม 2564.